

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року
у сфері загальної середньої освіти

Кінець навчального року для шкіл – це відповідальний період систематизації та підбиття підсумків усього зробленого за рік. Діти отримують табелі чи свідоцтва, вчителі підсумовують успішність і виставляють оцінки. Але як це зробити в нинішніх умовах воєнного стану?

Міністерством освіти і науки України у період дії правового режиму воєнного стану в Україні для сфери загальної середньої освіти розроблено нормативно-правове забезпечення, яке дає відповіді на актуальні запитання, зокрема:

1) наказ МОН України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/624/200/1c5/6242001c570a8380605603.pdf>:

2) лист МОН України від 29.03.2022 № 1/3725-22 «Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного стану». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/624/44a/983/62444a98374d8370351160.pdf>;

3) наказ МОН України від 01.04.2022 № 290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року». Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/624/7f7/087/6247f7087d9f7635898108.pdf>.

Щодо завдань органів управління освітою в територіальних громадах

Згідно з вищезазначеним наказом МОН України № 274 щодо деяких питань організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, освітні управлінці забезпечують у громадах:

- 1) зарахування учнів з числа тимчасово переміщених осіб до закладів освіти;
- 2) ведення окремого обліку і формування реєстрів новоприбулих учнів із числа внутрішньо переміщених осіб;
- 3) організацію навчання у тій формі, що є найбільш прийнятною та безпечною;
- 4) оплату праці освітянам, незважаючи на їхнє місце перебування і оголошення простою;
- 5) працевлаштування працівників, якщо є вільні робочі місця;
- 6) організацію проживання і харчування як самих учнів, так і осіб, які їх супроводжують (на підставі відповідних заяв).

Реєстр здобувачів освіти за місцем їх перебування (навчання) має містити такі дані:

- 1) ПІБ учня/учениці (за наявності);
- 2) дату народження;
- 3) місце проживання (перебування);
- 4) місце навчання (назва закладу освіти);
- 5) попереднє місце проживання (перебування);
- 6) попереднє місце навчання (назва закладу освіти);
- 7) форму здобуття освіти;
- 8) належність дитини до категорії осіб з особливими освітніми потребами.

Щодо завершення навчального року

Це вирішуватимуть ЗЗСО під час засідання педагогічної ради. Також вони мають переглянути свої плани і програми та ущільнити їх, оскільки певний час занять не було. **!!! Звертаємо також увагу на необхідність внесення відповідних змін до структури навчального року.**

Навчальний 2021/2022 рік закінчується 07 червня.

Керівним та педагогічним працівникам ЗЗСО важливо:

- 1) забезпечити **виконання Державного стандарту** початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87, Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392;
- 2) проаналізувати **виконання навчальних планів та програм**, визначитись з окремими питаннями завершення навчального року і датою завершення навчального року;
- 3) **здійснити підсумкове річне оцінювання** результатів навчання учнів, враховуючи результати оцінювання (за потреби з використанням технологій дистанційного навчання) за другий семестр;
- 4) **створити накази щодо звільнення від проходження ДПА учнів**, які завершують здобуття початкової, базової та повної загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України в сфері освіти» від 24.03.2022 № 2157-IX; наказ МОН України від 28.02.2022 № 232 «Про звільнення від державної підсумкової атестації учнів, які завершують здобуття початкової та базової загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.03.2022 за № 283/37619). У відповідній **графі додатку до документа про освіту робиться запис «звільнений(а)»;**
- 5) **здійснити переведення учнів до наступного класу/випуск** відповідно до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН України від 14.07.2015 № 762 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369);
- 6) **оформити шкільну документацію**, зокрема заповнити класні журнали, особові справи, документи про освіту, перевірити реалізацію Освітньої програми та Річного плану роботи ЗЗСО.

Попри війну незмінними залишаються два основних види оцінювання результатів навчання учнів – *формувальне та підсумкове*.

При формуальному оцінюванні важливим залишається надання усного (переважно) та письмового зворотного зв'язку, індивідуальні та групові консультації щодо допомоги у виправленні типових помилок, надання порад щодо подальшого навчання.

Звертаємо увагу, що і в цьому навчальному році, відповідно до нормативно-правових актів, семестрова і річна оцінки можуть підлягати коригуванню (пункт 3.2 Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12) класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом МОН України від 03.06.2008 № 496; пункти 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом МОН України від 14.07.2015 № 762 (зі змінами)

Щодо особливостей зарахування та навчання учнів у ЗЗСО із числа внутрішньо переміщених осіб

Існує кілька способів:

1) може навчатися за дистанційною формою навчання у ЗЗСО, до якого він зарахований за основним місцем проживання;

2) може навчатися за дистанційною формою навчання, приєднавшись до ЗЗСО (класу), який функціонує в Україні, незалежно від місця перебування тимчасово переміщеної особи;

3) може навчатися в реальному часі у ЗЗСО, який функціонує в населеному пункті, де перебуває тимчасово переміщена особа;

4) може навчатися за будь-якою іншою формою навчання, що дозволена чинним законодавством.

Для долучення учня до навчання у будь-якому іншому ЗЗСО один із батьків, опікунів чи інших законних представників повинен подати до ЗЗСО відповідну заяву про зарахування (її скановану копію чи фотокопію). Заява подається будь-яким способом: особисто або електронною поштою, через месенджер або іншим зручним способом для заявника.

Якщо дитина навчається у 10-11 класах, то разом із заявою батьки повинні також подати свідоцтво про закінчення базової середньої освіти у 9 класі. Якщо такого документа при собі немає, його можна замовити в Єдиній державній електронній базі з питань освіти (ЄДЕБО), яка функціонує понад десять років та містить реєстри різноманітних документів. Одним із них є реєстр документів про освіту, де можна оформити запит, вписавши ПІБ, дату народження та серію та номер документа учня. Після подання запиту протягом трьох робочих днів на електронну пошту прийде витяг з реєстру з підтвердженням накладеної КЕП (кваліфікованим електронним підписом); якщо у батьків або опікунів старшокласника немає даних про його свідоцтво, то згідно з наказом МОН вони можуть подати заяву та копію документів, що підтверджують їхню особу, про надання виписки до державного підприємства "Інфоресурс", яке керує електронною базою. ЗЗСО зобов'язані приймати такі заяви та передавати їх підприємству для оформлення виписок.

Зарахування, переведення та відрахування учнів здійснюється відповідно до наказів МОН України від 16.04.2018 № 367 «Про затвердження порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти» та від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні».

До навчання у закладах освіти області незалежно від обраного формату можуть долучатися учні з числа внутрішньо переміщених осіб, які можуть тимчасово відвідувати ЗЗСО за місцем тимчасового перебування відповідно до листа МОН України від 06.03.2022 року № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу».

Як відбувається зарахування на навчання:

1) подається заява одного з батьків (або осіб, які їх замінюють) на тимчасове відвідування ЗЗСО;

2) створюється наказ керівника ЗЗСО про зарахування на тимчасове відвідування закладу (доцільність внесення чи не внесення учня/учениці в основний списковий склад та до алфавітної книги вирішується керівником ЗЗСО);

3) навчальні досягнення учнів з числа внутрішньо переміщених осіб можна обліковувати, в окремих журналах для видачі їм (на вимогу) витягу з оцінками для представлення в заклад освіти за постійним місцем навчання.

У свою чергу МОН України в рекомендаціях для початкової школи <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-pochatkovij-shkoli-v-umovah-voennogo-chasu> рекомендує обліковувати участь в освітньому процесі учнів в Класному журналі того ЗЗСО, до навчання у якому він приєднався, з поміткою «учень/учениця тимчасово

переміщений/а» (ТП), з подальшою передачею інформації про результати навчання за основним місцем навчання.

Для учнів із числа тимчасово внутрішньо переміщених осіб навчання може бути організовано за заявою одного з батьків і за індивідуальною формою: екстернатною, сімейною (домашньою) відповідно до вимог Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН України від 12.01.2016 № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10.02.2021 № 160).

Щодо оцінювання здобувачів освіти

Семестрове та річне оцінювання результатів навчання може здійснюватися з використанням технологій дистанційного навчання за результатами:

- 1) поточного оцінювання, отриманого учнями під час очного, змішаного і дистанційного навчання;
- 2) тематичного та семестрового оцінювання (з урахування скоригованих оцінок);
- 3) підсумкового оцінювання за II семестр, що може здійснюватися, у тому числі, у вигляді письмової контрольної роботи, онлайн тестування, діагностичної роботи (комплексного тесту), усної співбесіди тощо;
- 4) результати навчання учнів у закладах позашкільної освіти, за рішенням педагогічної ради, можна зарахувати як результати навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.).

!!! Звертаємо увагу, що річне оцінювання не є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри, має враховуватися динаміка особистих результатів навчання з предмета та умінь застосувати набуті знання.

У 1-4 класах підсумкова оцінка за рік, відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, затверджених наказом МОН України від 13.07.2021 № 813, визначається з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату та спостережень вчителя за учнями.

Важливо також зауважити, що відповідно до частини 6 статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» у разі вибуття учня із закладу освіти (виїзд за кордон, надання соціальної відпустки, призов на військову службу тощо) оцінювання результатів навчання такого учня може проводитися достроково.

Якщо учні є тимчасово переміщеними особами чи проживають на тимчасово окупованих територіях:

- 1) за відсутності результатів оцінювання за I семестр річне оцінювання може здійснюватись за результатами II семестру;
- 2) за відсутності в учнів результатів підсумкового оцінювання за II семестр річне оцінювання може здійснюватись за результатами I семестру з урахуванням поточного оцінювання в II семестрі.

У разі відсутності результатів річного оцінювання після завершення навчання за освітньою програмою закладу освіти учень має право до початку нового навчального року пройти річне оцінювання.

В умовах правового режиму воєнного стану особливо важливо забезпечити права учнів на продовження здобуття освіти, зокрема, в установленому порядку перевести їх на наступний рік навчання, видати свідоцтва досягнень або табелі навчальних досягнень та документи про здобуття освіти.

Якщо документація ЗЗСО і класні журнали зокрема вцілили, підсумкове оцінювання відбувається як завжди.

Якщо відомості про оцінки, отримані в першому семестрі, втрачено, то річну оцінку можна буде отримати на основі балів лише за другий семестр. Якщо ж і цього немає (наприклад, ЗЗСО згорів разом із документами) й узагалі в другому семестрі оцінок не було, успішність учнів можуть оцінити за результатами письмової контрольної (комплексного тесту тощо).

Якщо дитина навчалася якийсь час за кордоном чи в іншому ЗЗСО за місцем тимчасового проживання, у річній оцінці будуть враховані всі оцінки, отримані нею за цей період. Такий ЗЗСО, де тимчасово навчався учень, повинен надати інформаційну довідку (супровідний лист), в якій зазначить перелік предметів та оцінки.

!!! В Україні розроблено орієнтовну форму супровідного листа.

<i>Орієнтовна форма супровідного листа для учнів із числа внутрішньо переміщених осіб</i>		
СУПРОВІДНИЙ ЛИСТ		
учня/учениці з числа внутрішньо переміщених осіб		
ПІБ учня/учениці _____		
Назва ЗЗСО _____		
Місцезнаходження _____		
Клас _____		
Період перебування: з _____ до _____		
Результати навчання (оцінки за наявності)		
Навчальний предмет	Вивчені теми (к-сть годин)	Оцінки (підсумкові та поточні)
...	...	...
Директор	<i>підпис</i>	Власне ім'я, прізвище

Якщо жодних оцінок немає або учень об'єктивно не мав можливості навчатися чи більше половини уроків з певного предмета проходило в дистанційному форматі, педагогічна рада ЗЗСО може оцінювати успіхи учня не в балах, а словами «зараховано / не зараховано».

Щодо заповнення класних журналів

Заповнення Класного журналу у паперовій формі може відбуватися після повернення вчителя із-за кордону. На цьому наголосили у Державній службі якості освіти, коментуючи питання оформлення шкільної документації вчителем, який перебуває за кордоном і не планує повертатись до закінчення навчального року, пише Освіта.ua. Так, питання заповнення класного журналу має врегулювати директор ЗЗСО своїм наказом.

Також у Державній службі нагадали, що за рішенням шкільної педради для організації дистанційного навчання може використовуватися електронний розклад занять та електронний класний журнал та щоденники.

Щодо переведення на наступний рік навчання та видачі документів про освіту

Переведення учнів на наступний рік навчання здійснюється на підставі результатів семестрового та річного оцінювання рішенням педради. Разом із тим, учні 1-10-х класів можуть повторно здобути освіту у тому самому класі, якщо буде відповідна заява одного з батьків (чи інших законних представників дитини).

Цьогоріч випускники 9-х та 11-х класів обов'язково мають отримати документи про базову середню освіту чи повну загальну середню освіту.

Інформацію на замовлення документів про освіту випускникам можуть подавати як заклади освіти, в яких вони вчилися раніше, так і заклади, де діти навчаються зараз.

Видача документів про освіту та заповнення додатків до них здійснюється відповідним ЗЗСО. У випадку, якщо на час закінчення навчального року ЗЗСО, випускникам якого було замовлено свідоцтва, не функціонує внаслідок збройної агресії російської федерації, видачу свідоцтв та заповнення додатків до них може здійснити інший заклад освіти за місцем перебування випускника (для учнів, які перебувають за кордоном - будь-який заклад освіти в Україні), визначений органом управління у сфері освіти. У цьому випадку у додатку уповноваженою особою закладу освіти, що заповнила додаток до свідоцтва, робиться запис з посиланням на наказ, «Додаток заповнено на підставі наказу МОН від .. № ...» (проставляються реквізити наказу, яким затверджено методичні рекомендації). Відповідно до наказу МОН України від 04.02.2014 № 97 (зі змінами), описи документів про освіту не містять вимог щодо наявності печатки закладу освіти як на свідоцтві, так і на додатку до нього.

Виготовлення, видачу та облік документів про початкову освіту закладам освіти необхідно здійснювати згідно з Порядком виготовлення, видачі та обліку документів про початкову освіту, затвердженим наказом МОН України від 02.07.2021 № 767. Інформацію на замовлення документів про початкову освіту учням також можуть подавати як ЗЗСО, в яких вони вчилися раніше, так і ЗЗСО, де діти навчаються зараз.

Результати підсумкового оцінювання фіксують лише у Свідоцтві досягнень учня, оригінал якого віддають учневі/батькам, а копію прикріплюють до особової справи. МОН рекомендує ЗЗСО здобувачам освіти, які вимушені були змінити місце навчання та/або місце проживання (перебування) і проживають (перебувають) в Україні чи за її межами, та здобувачам освіти з тимчасово окупованих територій за відсутності задокументованих результатів оцінювання за I семестр свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти з відзнаками про досягнення у навчанні – золотими медалями «За високі досягнення у навчанні» та срібними медалями «За досягнення у навчанні», видавати за результатами річного оцінювання.

Щодо відновлення втрачених документів про освіту

Якщо є така можливість, потрібно звернутися до ЗЗСО, в якому вона навчалася, і отримати дублікат. Запит про інформацію щодо втрачених документів про освіту можна подати письмово у будь-який спосіб у довільній формі.

Ті, хто закінчив ЗЗСО раніше й загубив атестат (свідоцтво), хто став студентом і втратив документи про це, можуть звернутися з заявою до Єдиної державної електронної бази з питань освіти. Цю заяву, як і попередні, можна подавати в довільній формі будь-яким зручним способом – поштою, факсом, імейлом.